

V vrtcu se oblikujejo vrednote

✍ Doroteja Logar

Vzgojitelji v vrtcih imamo veliko odgovornost pri vzgajanju, izobraževanju in vključevanju otrok v družbo. Obenem pa imamo tudi priložnost, da otrokom poleg veščin in spretnosti, ki jih bodo potrebovali v življenju, vzbudimo tudi občutek za soljudi. Prav je, da se vrtec ne zapira pred aktualnimi družbenimi problemi, ampak da se z otroki pogovarjamo tudi o tem, seveda njihovi starosti primerno. Predstavljam pomen vrednot v predšolskem obdobju ter dejavnosti, ki jih v vrtcu lahko izvajamo, saj dosegajo pozitivne učinke tako pri otrocih kot tudi pri starših in vzgojiteljih.

Vrednote

Ze beseda vrednota nam pove, da gre za nekaj, kar je vredno, kar nas notranje bogati. Za ljudi so navadno najpomembnejše vrednote ljubezen, poštenje, resnica, dobrot, lepota. Čeprav je na voljo še veliko drugih, se najprej opredelimo za te. Eden izmed razlogov je, da so to vrednote, ki so preživele čas in prostor (Zalokar Divjak, 2001).

“Vrednote lahko v življenju praktično uporabimo: tiste, ki jih sami razvijemo, vplivajo na naš odnos do življenja, posredno pa lahko vplivajo tudi na druge ljudi. Gandhi je nekoč dejal: Postanite sprememba, ki jo želite videti v svetu. S pomočjo filozofije, ki temelji na vrednotah, se spremembe lahko uresničijo” (Duckworth, 2011: 23). Vrtec je prostor, kjer se vrednot

lahko učimo, kjer smo odrasli zgled otrokom in kjer lahko vsi skupaj pozitivno vplivamo na ljudi, s katerimi prihajamo v stik dnevno.

Živimo v družbi, kjer vrednote izgubljajo svojo vrednost. Marsikom se zdi, da niso moderne, da človeka omejujejo, mu govorijo in kažejo na to, kaj je prav in kaj ne. To pa sodobnemu človeku ni po volji, saj teži k zadovoljevanju materialnih dobrin, predvsem tistih, s katerimi se poistoveti in ki mu predstavljajo določen statusni simbol, po katerem ga prepoznajo tudi drugi.

Vrednote, ki jih razvijamo v vrtcu

V *Kurikulumu za vrtce* zasledimo kar nekaj načel, vendar pa termina vrednot eksplicitno ni zaslediti. To pa ne pomeni, da v slovenskih vrtcih vrednot ni, prav nasprotno, vzgojitelji se pri svojem delu trudimo, da vsem dejavnostim dodamo tisto dodano vrednost, ki predstavlja vrednote, znanje, spretnosti in veščine, ki jih bo otrok pridobil. Vrtci so bili ustanovljeni kot ustanove, kjer bodo otroci v varnem in prijetnem okolju sovrstnikov in vzgojiteljev imeli možnost socializacije in rasti v zdrave, zadovoljne in uspešne otroke na eni strani ter kot pomoč zaposlenim staršem. Vrtci niso ustanove, ki bi nadomeščale družinsko vzgojo, pač pa so lahko dobrodošla dopolnitev domače vzgoje, pravil in vrednot, ki jih družina podpira.

Vzgojitelji opažamo, da otroci dobro in prefinjeno posnemajo starše oziroma stil življenja družine, v kateri otrok biva. Sodobnemu otroku ne manjka materialnih dobrin, manjkajo pa mu socializacijske veščine (dogovarjanje z drugimi otroki, pogajanje ...) ter skrb za samega sebe (samostojnost pri hranjenju, oblačenju ...).

Otrok si zelo zgodaj želi družbe vrstnikov. Pogosto se z njimi še ne zna igrati, večkrat celo prihaja v konfliktno situacijo, saj poskuša dobiti ravno tisto, kar mu je tisti trenutek nedosegljivo, npr. igračo, s katero se igra nekdo drug. Sčasoma uvidi, da bo dobil prijatelje za igro le, če bo tudi sam pripravljen za to kaj storiti. Pri tem so starši otroku lahko v pomoč ali oviro, predvsem kadar vzgajajo razvajenega otroka, ki zahteva, da se mu takoj v vsem ugodi. Vsak otrok si mora v skupini vrstnikov izboriti svoje mesto. Če bo od malega spoštoval druge ter pridobil občutek za soljudi in njihove potrebe, mu bo precej lažje tudi v nadaljnjem življenju.

Nekateri projekti in dejavnosti v vrtcu, ki podpirajo vrednote

Projekt Punčka iz cunj

V preteklem šolskem letu smo se prvič vključili v Unicefov projekt *Punčka iz cunj*. V vrtcu smo izdelali dve punčki ter na natečaju imen (vsaka družina je prispevala eno ime) izbrali imeni Lili in Nataša. Material zanju so otroci prinesli od doma, za pomoč smo poprosili tudi šiviljo iz naše vasi. Nato je punčka Lili začela potovanje od družine do družine. Otroci so imeli pri tem zelo odgovorno nalogo, saj so morali paziti, da je Lili ostala čista in nepoškodovana. Vsak teden jo je eden izmed otrok prinesel v vrtec. Prebrali smo dogodivščine, ki jih je Lili doživela v tistem tednu, otrok pa je imel to čast, da je sam izbral naslednjega otroka, ki jo je nato odnesel domov. Glavni namen punčke Lili je bilo ozaveščanje otrok in staršev o (so)pomoči in humanitarnosti. Družine so v priloženi dnevnik zapisovale vse aktivnosti, ki so jih izvajale na področju humanitarnosti. Bile so zelo aktivne na različnih

področjih, kot so: zbiranje zamaškov, zbiranje igrač, oblačil, finačnih sredstev ter botrstvo na daljavo.

“Vsak otrok si mora v skupini vrstnikov izboriti svoje mesto. Če bo od malega spoštoval druge ter pridobil občutek za soljudi in njihove potrebe, mu bo precej lažje tudi v nadaljnjem življenju.”

Punčka Lili je imela tudi terapevtski učinek na otroke, saj je enemu otroku pomagala, da je začel spati v svoji postelji v svoji sobi, drugemu otroku pa je pomagala izgubiti strah pred zobozdravnikom.

Vrednote, ki so jih otroci ob projektu spoznavali, so bile: skrbnost, odgovornost, strpnost, prijateljstvo, potrpežljivost, pozornost in sočutje.

Projekt *Bralni palček*

Projekt *Bralni palček* spodbuja bralno kulturo pri otrocih in starših. Družine spodbuja, da si vzamejo čas zase. Zdenka Zalokar Divjak s svoji knjigi *Brez pravljice ni otroštva* (2002) pravi, da je najpomembnejše pri vzgoji otroka pomagati mu najti smisel življenja, pomagati izoblikovati njegov odnos do soljudi in njegovo vrednotenje sveta. Pravi, da pot k odraslosti ni lahka. Otroku počasi spoznava in razume sebe in druge, ob tem pa spoznava tudi smiselnost življenja in sožitja z drugimi.

Vrednote, ki jih otrok spoznava preko pravljič, so: ljubezen, dobrotta, poštenost, odgovornost, skrb za druge.

Skrb za bolnega prijatelja

V naši skupini imamo navado, da vsakemu otroku, ki zboli in je dalj časa odsoten, namenimo čas ter mu narišemo risbice ali izdelamo kakšen drug izdelek. Poleg risbic in izdelkov ima največjo vrednost čas, ki ga namenimo manjkajočemu vrstniku, saj otrokom razložimo, zakaj ga ni v vrtec, otroci pa se med seboj pogovarjajo o njem ter obenem razmišljajo, kako bi ga razveselili. Starši prihajajo v vrtec z zelo vzpodbudnimi povratnimi informacijami, saj pripovedujejo, da se je otroku zdravstveno stanje vsaj

za hip izboljšalo, ko je prejel drobno pozornost in bil deležen prijaznosti.

Vrednote, ki jih otroci spoznavajo ob integraciji otroka s posebnimi potrebami

Posebno pozornost potrebujejo otroci s posebnimi potrebami, ki se vključujejo v redne oddelke vrtca. Pri tem je zelo pomembno, da se glede na njihovo starost z otroki pogovorimo o tem, kaj tak otrok zmore in česa (še) ne. V starejših skupinah se je z otroki treba pogovoriti o tem, kaj pričakujemo od njih, sprejeti njihove zamisli o tem, kako bi takemu otroku v skupini pomagali (otroci včasih želijo popolnoma odpraviti težave, s katerimi se tak otrok sooča) ter kaj gre pri tem lahko narobe. Otroci ob otroku s posebnimi potrebami zorijo, se učijo novih, drugačnih veščin in sobivanja z drugačnimi.

Projekt *Zdravje v vrtcu*

Zdravje je ena izmed največjih vrednot, tako kažejo tudi različne raziskave o vrednotah med odraslimi. Pa vendar zdravje pogosto zapostavljamo. V vrtcu smo vključeni v projekt *Zdrav vrtec*, v katerem ob pomoči *Zavoda za zdravstveno varstvo* posebno skrb namenjamo dejavnostim, ki krepijo naše zdravje. Veliko pozornosti namenjamo tudi dotiku, saj so različne sprostilne dejavnosti zelo primerne za vse otroke, še posebno pa za umirjanje nemirnih.

Babice in dedki na obisku

Vsako leto povabimo na obisk v vrtec tudi naše babice in dedke, ki se vabilu z veseljem odzovejo. Razkažemo jim vrtec, se pogovarjamo ter pripravljamo različne dejavnosti, v katerih enakopravno sodelujemo, saj je medgeneracijsko sožitje temelj zrele in odgovorne družbe.

Misli tedna

Vrednotam posvečamo prostor tudi na naših oglasnih deskah pred igralnico. S tem projektom sem začela pred leti, ker sem rada zbirala različne verzije in pregovore, ki so me nagovorili. Vsak

teden sem na oglasno desko za starše obesila misel tedna. Sprva se nisem zanimala, ali so misli dosegle svoj namen, nato pa sem začela opazovati, da se pred vrati naše igralnice ustavljajo tudi starši iz sosednjih skupin. Nekoč me je presenetila ena izmed mamic, ki je v ponedeljek zjutraj žalostna ugotovila, da še nisem zamenjala misli tedna. V pogovoru je dejala, da ji ta misel polepša ponedeljkova jutra, ki med ljudmi veljajo za najbolj težka in naporna.

Zaključek

Vrednote krepijo otrokov socialni in čustveni razvoj. Preko spoznavanja in ponotranjenja vrednot otroci (pa tudi odrasli) spoznavamo, kaj je prav in kaj ne. Pomembno je, da otroke pogosto tudi pohvalimo. Pohvala je v današnjem času že prava redkost in smiselno je, da jo ponovno ovrednotimo. “Pohvala je zelo učinkovito orodje pri uvajanju sprememb, saj je mnogo bolj učinkovita kot materialne nagrade ali kazni. Če boste otroka hvalili, si bo prizadeval poboljšati se sam od sebe” (Pantley, 2004: 113).

Kot pravijo v mednarodnem združenju živih vrednot (ALIVE), je učenje vrednot način oblikovanja izobraževanja tako, da je iskanje pomena in smisla postavljeno v samo jedro izobraževalnega procesa. Vrednote, ki spodbujajo pozitivne odnose in kakovost izobraževanja, so temelj vsake učeče se skupnosti, obenem pa nas učijo prepoznavati vrednost in integriteto vseh, ki so vpleteni v delo in življenje šole (Duckworth, 2011).

Skraini čas je že, da vrednote ponovno pridobijo večjo veljavo tudi v našem šolskem sistemu. ■

Literatura

Bahovec, Eva D. (in ostali) (1999): *Kurikulum za vrtece. Predšolska vzgoja v vrtcih*. Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo in šport, Urad RS za šolstvo.

Duckworth, Julie (2011): *Mala knjiga vrednot*. Ljubljana: Založba Karantanija.

Pantley, Elisabeth (2004): *Z otrokom lahko sodelujete*. Radovljica: Didakta.

Zalokar Divjak, Zdenka (2000): *Vzgajati z ljubeznijo*. Krško: Gora.

Zalokar Divjak, Zdenka (2001): *Jaz in ti*. Medosebni odnosi v sodobnem času. Krško: Gora.

Zalokar Divjak, Zdenka (2002): *Brez pravljič ni otroštva*. Krško: Gora.